

мати однаковий ступінь важкості.

Деякі дослідники, наприклад Ф.Ліст, наголошують на тому, що хоч злочин і неможливо викоренити із суспільного життя, але його можна попередити, якщо вдало проводити соціальну політику. Так, звісно, здатність вчинити злочин частково визначає біологічний чинник (певні якості, з якими людина вже народилась), але вагому роль все ж займає соціальний чинник. У цьому контексті Г.Тард писав: «Саме суспільство підштовхує потенційних злочинців до злочину». Саме проблеми соціального характеру спричиняють останнім часом зростання злочинності, тобто вона починає перевищувати ті показники, в яких її ще можна вважати нормою, і набуває ознак патологічної хвороби, яку суспільний імунітет вже не здатний побороти. Соціологи і філософи, які ведуть свої дослідження в антропологічній сфері зазначають, що соціальна дисципліна у її традиційній формі повністю втратила свій авторитет; у суспільстві нарастають тенденції розладу морального духу і тотальної тривоги.

Отже, ми зробили спробу довести, що існування злочинності – це парадоксальне соціальне явище, адже воно незважаючи на всю ту шкоду, яку приносить, все одно сприяє розвитку суспільства, тобто є нормою соціального здоров'я. Але про його «нормальність» слід говорити за умови, що воно не набуває хворобливої форми, тобто такої, коли імунітету суспільства вже не вистачає, призводить до деградації суспільства, тобто стає патологією з якою слід активно боротися, впроваджуючи ефективну правову, соціальну, виховну, культурно-духовну політику, задля повернення до здорового суспільства.

УДК 340.1 (043.2)

Стасів В.О., магістр,
Навчально-науковий інститут неперервної освіти,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Шапенко Л.О., асистент

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ТЕМПОРАЛЬНИХ КОЛІЗІЙ У ЗАКОНОДАВСТВІ УКРАЇНИ

Сучасний процес реформування системи законодавства України, основним завданням якого є вдосконалення існуючої правової бази, нерідко призводить до виникнення колізій нормативно-правових актів. Дана ситуація актуалізує необхідність наукового розгляду питань стосовно причин виникнення та шляхів попередження і усунення розбіжностей між реально або формально-чинними нормами права, які закріплені в законодавстві та регулюють однакові фактичні відносини.

Особливої уваги потребує проблема подолання темпоральних колізій, адже сучасні умови розвитку правової держави, формування громадянського суспільства, зближення національного законодавства та права Європейського Союзу, і, як результат, зміна соціально-правової дійсності суттєво впливають на існування значних труднощів у сфері правового регулювання, обумовлених необхідністю встановлення критерію, що визначав би який правовий акт є наступним (попереднім) відносно іншого.

Не зважаючи на те, що проблема подолання колізійності норм права традиційно перебуває у фокусі уваги правової науки, поняття колізії, в тому числі і досліджуваного її виду, як єдиного закріпленого поняття у юридичній літературі не існує. Проте, беручи до уваги останні наукові напрацювання вчених-юристів, слід зазначити, що темпоральна (часова) колізія – це колізія, що виникає внаслідок видання в різний час з того самого питання декількох норм права, закріплених в нормативно-правових актах [1, с. 245]. Виникнення та існування колізій в законодавстві, в тому числі і часових, є явищем, що має складну соціально-правову природу і зумовлюється впливом багатьох об'єктивних (зокрема, динамічний розвиток суспільних відносин, диференціація підходів до їх регулювання; проблеми гармонізації національного права з міжнародним, його відповідності міжнародним стандартам, морально-гуманістичним і демократичним принципам) та суб'єктивних чинників (наприклад, порушення процедури прийняття нормативно-правових актів, низький рівень правової культури, ігнорування правил законодавчої техніки, правовий нігілізм тощо) [2, с. 115].

В юридичній літературі традиційно виокремлюється три способи зменшення колізійності законодавства [3, с. 83], зокрема: 1) попередження – полягає у застосуванні превентивних заходів на стадії підготовки, прийняття і введення в дію законів (прогнозування, планування нормотворчої діяльності; вдосконалення законодавства; проведення правової експертизи проектів нормативно-правових актів; систематизація законодавства). Попередження темпоральних колізій відбувається шляхом недопущення необґрунтованого дублювання нормативних приписів у різних нормативних актах; 2) усунення – передбачає повну ліквідацію колізій в процесі законодавчої діяльності (відміна колізійного акта; внесення змін до нормативно-правового акта; прийняття нової норми чи нормативно-правового акта); 3) подолання – тимчасове вирішення колізії із застосуванням визначеної правової норми, проте без остаточного зняття протиріч між цими нормами (використання колізійних норм; тлумачення законодавчих актів; застосування загальних правил подолання колізій).

Для подолання темпоральної колізії необхідно керуватися відомим ще з часів римського права принципом «*lex posterior derogat legi priori*», згідно з яким пріоритет надається більш пізніше прийнятому нормативному акту

[4, с. 7]. Разом з тим, слід зазначити, що законодавцем неодноразово поставало питання щодо зміни даного вектора вирішення часової колізійності. Так, в ч.2 ст.40 проекту Закону України «Про закони і законодавчу діяльність» від 18.12.2006 р. № 2763 та в ч.2 ст.71 проекту Закону України «Про нормативно-правові акти» від 12.12.2012 р. № 0922, повторно ветоаного Президентом України передбачено, що подолання темпоральних колізій вирішується на підставі дати набрання чинності нормативно-правовими актами, а не в залежності від дати прийняття відповідних актів. Натомість в п.3 Листа міністерства юстиції України від 26.12.2008 р. №758-0-2-08-19 «Щодо практики застосування норм права у випадку колізії» зазначається, що при колізії норм, виданих одним і тим самим нормотворчим органом, застосовується акт, виданий пізніше, навіть якщо прийнятий раніше акт не втратив своєї чинності. Таким чином у зазначеному Листі темпоральну колізію пропонується долати, виходячи з дати прийняття відповідного акту. Такий самий підхід відображений і в постанові Пленуму Верховного Суду України «Про судові рішення у цивільній справі» від 18.12.2009 р. №14, де в абз.3 п. 2 зазначається, що у разі наявності суперечності між нормами законів (кодексів), що мають однакову юридичну силу, застосуванню підлягає той з них, який прийнято пізніше. Тобто у судовій практиці темпоральне колізійне правило сприймається як застосування акту прийнятого пізніше. При цьому таке розуміння темпорального колізійного правила часто аргументується абз.3 п.6 мотивувальної частини Рішення Конституційного Суду України від 3 жовтня 1997 р. №4-зп у справі про набуття чинності Конституцією України «...звичайною є практика, коли наступний у часі акт містить пряме застереження щодо повного або часткового скасування попереднього. Але ж загальновизнаним є й те, що з прийняттям нового акта, якщо інше не передбачено самим цим актом, автоматично скасовується однопредметний акт, який діяв у часі раніше» [5].

Як висновок, слід зазначити, що темпоральні колізії законодавства є неминучими й природними в динамічному соціальному просторі. Загальним правилом, що застосовується для подолання таких колізій, є принцип, згідно з яким наступний закон з того самого питання скасовує дію попередніх. Тому в разі неузгодженості застосуванню підлягає норма права, яка є більш пізньою. Важливим є те, що в юридичній діяльності запроваджено та широко використовується комплекс заходів, які сприяють попередженню темпоральних колізій. Але справді дієвим інструментом для вирішення питань колізійності законодавства України повинен стати єдиний законодавчий акт, який встановлював би вимоги щодо розроблення та прийняття нормативно-правових актів, мова про прийняття якого триває вже понад 10 років.

Література

1. Загальна теорія права: Підручник / За заг. ред. М.І. Козюбри. – К.: Ваїте, 2015. – 392 с.
2. Шкабаро В.М. Деякі аспекти проблематики колізійності законодавства України / В.М. Шкабаро, С.А. Рибіна // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. – 2013. – № 2. – С. 114-118.
3. Ленгер Я.І. Механізм вирішення правових колізій в муніципальному праві, його елементи / Я.І. Ленгер // Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. – 2017. – Вип. 78. – С. 81-85.
4. Портнов А.В. Види колізій у законодавстві України / А.В. Портнов, О.В. Москалюк // Юрист України. – 2012. – № 1- 2. – С. 5-12.
5. Рішення Конституційного Суду України №4-зп від 3 жовтня 1997 р. у справі за конституційним зверненням О.Л. Барабаша щодо офіційного тлумачення частини п'ятої статті 94 та статті 160 Конституції України (справа про набуття чинності Конституцією України) // Офіційний Вісник України. – 1997. – №42.

УДК 378 (043.2)

Степанківська Н.А., студентка магістратури,
Навчально-науковий юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Калюжний Р.А., д.ю.н., професор

ВИЩА ОСВІТА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ

Однією з ключових проблем забезпечення розвитку вищої школи України у напрямі інтеграції до європейського освітнього простору є пошук і впровадження принципово нових ідей, рішень і механізмів для модернізації змісту і форм навчання, підвищення якості підготовки фахівців, забезпечення відповідності освітніх послуг вітчизняних ВНЗ європейським і світовим стандартам.

Основними факторами і процесами, що спричинюють зміни та стимулюють нововведення у сучасній вищій юридичній освіті, є такі:

- динамічний розвиток правового знання, збагачення його новими правовими поняттями і категоріями,
- зміни в системі і класифікації правових наук, зокрема формування і поява нових галузей права і відповідно галузей законодавства,
- інтеграція і диференціація у розвитку права, міждисциплінарність сучасних правових знань,
- постійне розширення сфер правового регулювання,
- активні кодифікаційні процеси, зокрема, прийняття нових кодексів та інших нормативно-правових актів,